

Metodika výuky a formy vědecké spolupráce s použitím audiovizuálních archívů v mezioborovém prostředí

*Výzkumný projekt probíhá za podpory Centra audiovizuálních studií FAMU, Studia FAMU,
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Asociace pro performance a publikování v digitálních médiích, o. s.*

Náš výzkumný projekt je zaměřen na vzájemnou výměnu diskursu o audiovizuálních dokumentech mezi odbornými komunitami. Zkoumá spolupráci prostřednictvím pokročilých softwarových kolaborativních nástrojů, zveřejňování rozhraní archivů, otevřením institucionálních procesů dalším účastníkům a umožněním přístupu k interním audiovizuálním informačním zdrojům. Různé typy anotací používané v archívech umožňují výměnu výsledků činnosti mezi vědci, zájemci o vědu, pedagogy i audiovizuálním průmyslem.

Spolupráce výuky a výzkumu dnes nespočívá v přenášení hotových znalostí, nýbrž ve schopnosti jejich sdílení přímo v procesu utváření, což umožňuje dialog a překlad mezi různými specializacemi. To vede k novým znalostem a účinnějšímu řešení problémů. Cílem je proto najít takovou kombinaci technologií a takovou metodologii práce, které by umožnily rozvíjet jedinečné vlohly a zájmy a zároveň posilovaly smysl pro spolupráci a dialog v různorodém kolektivu.

Toho lze docílit kvantitativní a kvalitativní analýzou existujících archivů (počet a typ uživatelů, množství a druh obsahu a způsob nakládání s tímto obsahem) českých i zahraničních, a identifikací vhodné kombinace nástrojů, které posilují zmíněné složky – jednak formování individuálního prostoru pro uchovávání znalostí jednotlivých účastníků a jejich zpracování (prezentaci a distribuci multimediálních dokumentů), a zároveň vytvoření virtuální komunity – sociální sítě jakožto kolaborativního prostoru pro vytváření a prezentaci nových poznatků.

Audiovizuální archívy s pokročilou komunikační infrastrukturou jsou rychle se rozvíjejícím nástrojem, jehož jedinečný potenciál pro oblast vzdělávání je dosud velice málo prozkoumán. Náš výzkum spočívá ve výběru těch nejlépe použitelných on-line technologií pro vědeckou spolupráci nad audiovizuálním obsahem, a zkoumání určitých specifických typů, jako funkce pro anotaci audiovizuálního obsahu a osobní organizaci poznatků. Tyto metody nejsou obvykle dostupné a jsou ve fázi vývoje ve speciálních systémech. Většina vědeckých archivů zatím stále vzniká ve formě databází a slouží primárně k vyhledávání materiálu, zatímco námi zkoumaný model bude mít podobu sdíleného pole výzkumu studentů, pedagogů, kurátorů, kritiků, vědců, programátorů atp., v němž bude vkládán materiál neustále obohacován o kolektivně vytvářený kontext.

Tento přístup vymezuje dosud exaktně nepopsané pole pro bádání. Výzkum je ve své podstatě také mezioborový, protože se odehrává na poli masmédií, filmové vědy, pedagogiky, informatiky a práva. Jestliže se zvolený přístup ukáže jako úspěšný, nejenže zvýší zájem o vědeckou činnost, ale může dát v budoucnu vzniknout zcela novým vědním oborům a specializacím.

Centrum audiovizuálních studií FAMU

Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze (FAMU) je přední filmovou školou a vzdělávací institucí, která samostatně rozvíjí a vytváří podmínky pro činnosti na poli vzdělání, umělecké tvořivosti, vědeckého poznání a v dalších souvisejících oblastech jak v rovině teoretické, tak praktické. Měřítkem a inspirací těchto činností jsou především nejrozmanitější umělecké, duchovní a intelektuální tvořivé činy, které podnítily či podněcují rozvíjení národní či světové kultury v oblasti audiovize a fotografie.

Studium FAMU vychází ze snahy poskytovat prostor ke vzdělání, rozvoji, tvorbě a experimentování osobnostem, které budou vedle své vlastní tvorby schopné stávající praxi tvořivě proměňovat, v doktorském studiu pak přestovat teoretickou reflexi a badatelskou činnost v oblasti audiovizuální tvorby.

Na řešení výzkumného projektu se podílí tým z Centra audiovizuálních studií (CAS). Toto výzkumně a pedagogické pracoviště je střediskem historické a teoretické syntézy oborů, které jsou na FAMU provozovány. Vedle pedagogické činnosti v oblasti teorie a historie fotografie, kinematografie a audiovizuálních médií obecně tvoří uzel poznání mezi těmito obory navzájem a jejich působením na společnost. Mezi jeho ambice patří i rozvoj metodik výuky audiovize na ostatních školách všech typů a vytváření obecných komunikačních schémat vhodných pro spolupráci na základě audiovizuálních prostředků.

Další v CAS probíhající projekt Hyperkino držitelky Marie Curie Intra-European Fellowship Nataši Drůbkové je založen na propojování textuální kritiky a inovativními hypermediálními technologiemi. Spojuje tradiční principy anotace s digitálními technologiemi a jejich popisnými jazyky, používá hypertextové principy komentáře na médium filmu. Cílem výzkumu je mj. vyvinout standard pro akademická vydání anotovaných filmů na DVD.

Studio FAMU

Posluchači FAMU tradičně nacházejí v tomto studiu zázemí pro svoji výuku i tvorbu. Budova, kde byla původně umístěna celá FAMU, je už historickým pojmem a svědkem vývoje tvůrců, filmové techniky a vlastně i české kinematografie. K filmu se historicky nutně přidala televize a oba tyto fenomény našly pod střechou Studia své útočiště a v rámci výuky úspěšně koexistují.

V r. 1964 si FAMU opatřila jako první škola na světě vlastní televizní technologii – vidikonové elektronkové studio. V letech 1972–82 následovalo černobílé superortikonové tranzistorové zařízení, v letech 1983–86 barevné zařízení ve formátu BVU. V současné době je používána digitální technologie DigiBETA.

Ve Studiu FAMU je od r. 2008 umístěn technologický řetězec pro archivaci a streaming s datovým úložištěm koncipovaným pro uchování několika let produkce, která zde probíhá, ve formátech od profesionální vysílací kvality po webové náhledy s nízkým datovým tokem. Z tohoto úložiště jsou dostupné streamy studentských filmů a další studijní audiovizuální materiály v celé počítačové síti Akademie múzických umění, takže je možné využívat v seminárních a přednáškových místnostech i k individuálnímu studiu.

Asociace pro performance a publikování v digitálních médiích, o. s.

Neziskové sdružení občanů a právnických subjektů, které spojuje zájem o digitální média v české kultuře. Podporuje uskutečňování audiovizuálních performancí, vznik instalací a interaktivních prostředí s převažujícím použitím médií digitálně zpracovávaných v reálném čase. Vytváří digitální záznamy a dokumentaci aktuální audiovizuální tvorby i významných historických filmových děl. Oslovuje veřejnost vydáváním DVD a jiných nosičů, internetovým streamováním a elektronickým publikováním ve zmíněných oblastech, shromažďováním sbírek v digitálních archivech a jejich zpřístupňováním.

Pomáhá uskutečňovat odborná setkání zaměřená na digitální média, provádí výzkum v této oblasti a standardizaci. K jeho cílům patří zlepšení komunikace, spolupráce a vzájemné výměny mezi různými oblastmi a formami kulturního využití digitálních médií jako specifického výrazu člověka a humanity v současné době a společenské přijetí digitálních médií jako svébytné a významné součásti naší kultury a mostu ke kulturám jiným.

Michal Klodner

Absolvoval obor informatiky na Vysokém učení technickém v Brně v r. 1999 diplomovou prací „Informatické struktury vizuální komunikace“, o možnostech vyjádření imaginativních a asociativních procesů obrazové komunikace gramatickými systémy. Na Úřadu vlády ČR se podílel na zavedení publikačního systému pro správu webových stránek, přípravě informačního systému pro e-Government a organizačních změnách se sémantickými dokumenty a přímým publikováním na webu spojených. Působí na Fakultě filmové a televizní Akademie múzických umění v Praze kde pracuje na vývoji archivu filmů ve Studiu FAMU a v doktorském studijním programu se zabývá typologií médií a strukturálním zkoumáním změn jejich informačních a emocionálních jazyků v různých sémiotických prostorech. Reprezentace znalostí v sítích sémanticky propojených textových, grafických a audiovizuálních informací spolu s lidmi a vzory (sebe)organizace jak znalostních tak sociálních sítí vedoucí k vzniku ekosystémů a organismů jsou mými aktuálními tématy odborné činnosti.

Lenka Dolanová

Vystudovala dějiny umění na FF UK v Praze (1997–2004), od roku 2006 je doktorandkou na FAMU v Praze, ve své dizertaci se zabývá zejména kulturními a technologickými aspekty avantgard elektronického umění. V letech 2005–2006 pobývala v rámci Fulbrightova stipendia na výzkumném pobytu na School of the Art Institute of Chicago. Hostující editorka speciálního čísla časopisu *Iluminace*, věnovaného dílu Woodyho Vasulky (2/2006). Publikuje v odborném i neodborném tisku (*Iluminace*, *Umělec*, *Týdeník A2* ad.). Vystoupení na konferencích (výběr): *re:place 2007*, *Second International Conference of the Histories of Media, Art, Science and Technology*, 2007 Berlín; *X. Česko-slovenská filmologická konference*, 2006, Poněšice. Spoluautorka video dokumentu a webové stránky „It's Fun to Be Bohemian“ (2005–dosud). Spoluorganizátorka diskusní série „Od analogového k digitálnímu“, 2008, Institut intermédií. V současnosti dokončuje monografii Woodyho Vasulky. Žije v Praze na Smíchově a je obyvatek Vísky na Vysočině.

Lucia Udvardyová

Absolventka Karlovy university v oboru Médiální a komunikační studia, zaměřením Elektronická kultura a sémiotika. V magisterské práci s názvem „Sampling – od regrese k transgresi poslechu“ se zabývala dichotomií produkce a spotřeby, s důrazem na postupnou transformaci teoretických paradigmat, které vycházely z předpokladu implicitní pasivity recipientů mediálních sdělení (Frankfurtská škola) k konzumentům aktivním (francouzská literární teorie, Birminghamská škola, teorie nových médií). Teoretická oblast aktivní vs. pasivní konzumpce („prozument“ jako agent změny) je jádrem mého odborného zájmu v oblasti audiovizuálních archivů, zvláště stále více se smývajících hranice mezi aktivní konzumpcí, prozumerstvím a produkcí, charakteristická pro období nástupu Webu 2.0 a uživatelsky generovaného obsahu.

Woody Vasulka

Patří k první generaci výzkumníků v oblasti analogového videa, je autorem audiovizuálních performancí, tvůrce video instalací, pohyblivých obrazů využívajících analogových a digitálních nástrojů či jejich kombinací, robotických instalací operujících na hranici virtuálního 3D a aktuálního, fyzického prostoru. Vystudoval dokumentární film na FAMU v Praze, v roce 1965 se svou islandskou ženou Steinou emigrovali do USA, kde v New Yorku roku 1971 spoluzaložili „divadlo elektronických médií“ The Kitchen. V letech 1973 - 1979 působil v Centru pro mediální studia na SUNY v Buffalu. Spolu-kurátor výstavy „Eigenwelt der Apparatenwelt: Pioniere der Elektronischen Kunst“ pro festival Ars Electronica v Linzi (1992), věnované nástrojům raných videoumělců. Spoluautor projektu „Art and Science Laboratory“ (1999) na College of Santa Fe (s Davidem Dunnem a Jamesem Crutchfieldem). Spolu-kurátor výstavy „MindFrames. Media Study at Buffalo 1973 - 1990“ (2006-2007) pro ZKM v Karlsruhe. Zapálený archivář experimentálního filmu a videoartu (např. projekt OASIS).

Platforma pro lidi
a aktivity konvergující k
audiovizuálním archivům

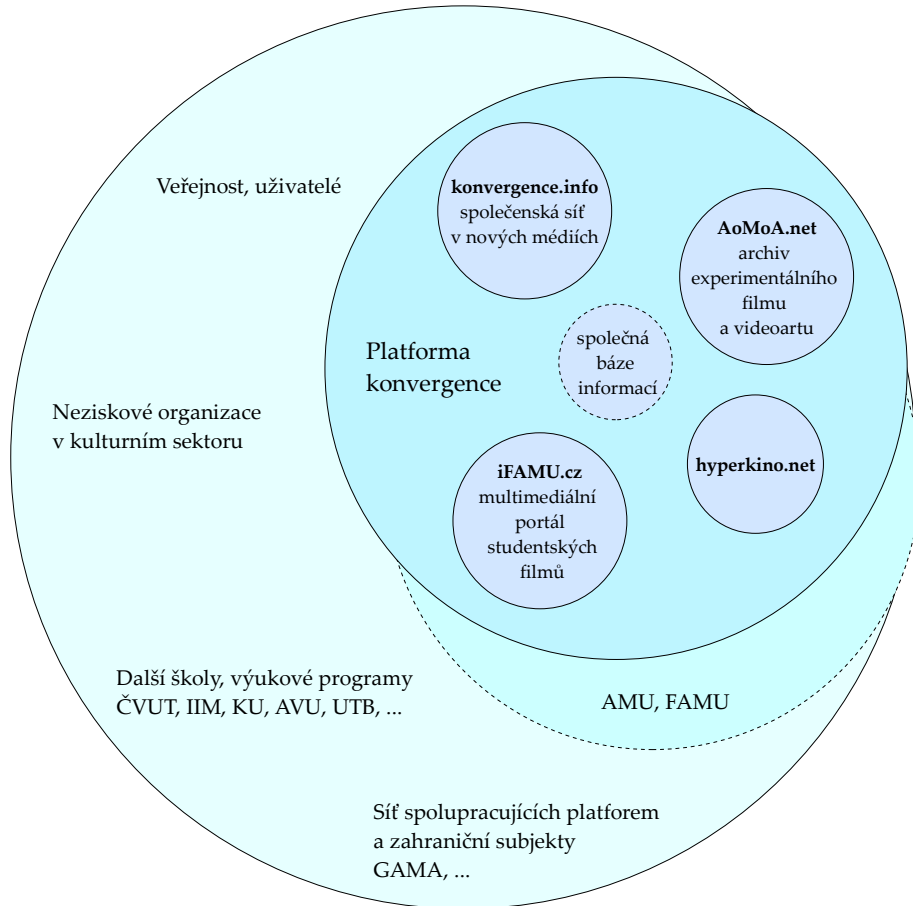

Platforma konvergence je sdílená on-line platforma pro rozsáhlé internetové projekty, meziuniverzitní i mimouniverzitní komunikaci a spolupráci. Jde o implementaci svobodného software do komplexního systému pro správu obsahu. Systém má blokovou funkcionalitu, jednotlivé projekty se skládají z komponent, které jsou společně vyvíjeny v rámci celé platformy.

Současné funkční komponenty jsou např. profily uživatelů s blogy, osobní informační zázemí, poznámkový aparát k textu i videu, diskuse, komentáře, funkce pro spolupráci, správu projektů, různé způsoby vyhledávání. Volná modifikovatelnost tříd obsahu (skladby metadat) i prezentačního designu je vhodná pro emergentní projekty.

Proč tato platforma? V prostředí ČR je třeba rozvíjet mezi nimi dobrou informační a komunikační infrastrukturu. To nejde vytvářením mnoha malých oddělených webů, zajištěných třeba jen po velmi omezenou dobu, zůstávajících v první fázi budování a sporadicky aktualizovaných, bez možnosti zapojení se do jejich tvorby pro zájemce zvenku. Nechceme neustále překonávat bariéry vlastnictví informací a organizační byrokracií spojenou s přístupem k nim, která spolehlivě zabrání aktivní kooperaci a dalším fázím agregace znalostí v širším kontextu. Konvergence reaguje na vývoj sociálních technologií webů, na tendence sdílení obsahu, zapojení uživatelů do tvorby. Je dostatečně rozsáhlým projektem, aby nabídla kompletní nástroje on-line spolupráce specifické pro své zaměření. Vývoj jednotlivých webů zpětně obohacuje weby ostatní, všechn vložený obsah je možné mezi weby sdílet, integrovat archivy a vytvářet rozsáhlejší celky srovnatelné se zahraničními. Tyto celky mohou být významným partnerem v mezinárodní spolupráci. Přitom pro všechny weby stačí mít jediný uživatelský účet, propojení tak přináší synergický efekt společenské sítě a konvergentních aktivit napříč různými specializacemi, který by na samostatných webech nemohl vzniknout.

Provozovatelem celé technologie je Fakulta filmová a televizní Akademie Múzických umění (FAMU). Platforma je postavena na otevřených standardech a svobodném softwaru, může i navenek poskytovat nebo přijímat obsah přes formáty XML, RSS, SOAP, je plně dokumentovaná a replikovatelná na jiné servery. V rámci projektu Mobilita a sdílení on-line zdrojů definujícím provozní parametry může být hardwarově nezávislá a využívat prostředky dalších stran.

Archív experimentálního filmu a videoartu

Archív Art-of-Memory-of-Art (AoMoA) částečně navazuje na archivační činnost The Vasulkas (Steiny a Woodyho) a zabývá se zejména kontextem vzniku a vývoje videoartu a experimentálního filmu od 60. let 20. století. Obsahuje heterogenní audiovizuální materiál, zejména pohyblivé obrazy, texty, fotografie, kresby, náčrty, zvukové soubory či dokumentaci nástrojů používaných umělci. Má být polem pro interdisciplinární výzkum, jehož struktura bude modifikovaná v interakci s uživatelem(kami), prostorem pro (spolu)práci mezinárodního týmu vědkyň, výzkumníků, studentek, pedagogů či umělkyně a východiskem pro rozvíjení komunikace na základě sdílených zájmů.

Cílem je vynalézt strukturu, která by nejlépe vyhovovala propojení různorodého materiálu a obsahovala kolaborativní nástroje pro mezinárodní tým kurátorů, debatujících nad strukturou a obsahem archívu. Základ archívu tvoří zejména materiál shromážděný pro výstavu MindFrames v Karlsruhe, tedy díla tvůrců působících v letech 1973 – 1990 v Media Study v Buffalu (James Blue, Tony Conrad, Hollis Frampton, Gerald O'Grady, Paul Sharits, Steina a Woody Vasulkovi, Peter Weibel), který bude doplněn o další souvislosti z archívu The Vasulkas. Archív bude dále rozšiřován o materiály dokumentující vývoj českého a evropského experimentálního filmu a videoartu tohoto období a propojen s dalšími evropskými audiovizuálními archívy. Dalším z cílů je vyhledávání paralel se současnými audiovizuálními díly, která se nějakým způsobem vztahují k danému kontextu.

Historická obrazová paměť se může podobat fluidnímu prostoru vzájemně propojených a proměnlivých obrazů-objektů, vznášejících se v pouštní krajině video opusu Woodyho Vasulky Art of Memory (1987), podle kterého je archív pojmenován.

Kontakty

Projekty Platformy konvergence

<http://konvergence.info/Platforma-konvergence>

av-archives.convergenet

komunikační prostor výzkumného týmu

http://groups.google.com/group/av-archives_convergenet

email: michal.klodner@famucz

Konvergence.info :: společenská síť v nových médiích

<http://konvergence.info>

AoMoA - Art of Memory / Memory of Art

<http://aomoa.net>

email: info@aomoa.net

iFamu

multimediální portál studentských filmů

<http://ifamu.cz>

FAMU

<http://famucz/>

tel: +420 221 197 211, fax: +420 221 197 222, email: [famucz@famucz](mailto:famu@famucz)

FAMU CAS

<http://konvergence.info/vyukove-programy/CAS>

email: tomas.pospiszyl@famucz

Studio FAMU

<http://ifamu.cz/famu/Studio-FAMU>

tel: +420 224 810 329

Asociace pro performance a publikování v digitálních médiích, o. s.

<http://node9.org>

email: network@node9.org